

Academic Focus

กันยายน 2561

สารบัญ

บทนำ	1
ปัญหาเกี่ยวกับขอตาน	2
กฎหมายควบคุมการขอตาน	2
คณะกรรมการควบคุมการขอตาน	3
ความแตกต่างระหว่างผู้ทำการขอตาน และผู้แสดงความสามารถ	4
- ผู้ทำการขอตาน	4
- ผู้แสดงความสามารถ	7
บทกำหนดโทษ	8
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา การขอตาน	10
บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา	11
บรรณานุกรม	13

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

กฎหมายควบคุมการขอตาน

บทนำ

ขอตานเป็นปัญหาทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เพราะคนกลุ่มหนึ่งขาดการคุ้มครองทางสังคมไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างเหมาะสม หลายคนฉวยโอกาสจากความใจบุญของผู้ให้ทาน หลายกรณีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และทารุณกรรม บางรายไม่คิดจะทำงานเชิงเศรษฐกิจเพราะการขอตานมีรายได้ดี ขณะเดียวกันยังคงมีขอตานแท้ ๆ ที่ต้องขอตานเพราะความจำเป็นด้วยปัจจัยสาเหตุด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สภาพร่างกาย หรือแม้กระทั่งการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการของรัฐซึ่งก็เป็นตัวชี้วัดให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้ดำเนินการสำรวจจัดระเบียบคนขอตานในกรุงเทพฯ และภูมิภาค ระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. 2560 พบขอตานทั้งสิ้น 506 คน เป็นขอตานไทย 303 คน ขอตานต่างด้าว 203 คน ในจำนวนนี้เป็นชาวกัมพูชา 185 คน คิดเป็นร้อยละ 91 รองลงมาเป็นจีนพม่า และเวียดนามตามลำดับ ซึ่งสาเหตุที่พบส่วนใหญ่มาจากปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจน การไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ ปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ มีโรคประจำตัว โรคเรื้อรัง หรือพิการที่ไม่ต้องการเป็นภาระครอบครัว รวมทั้งผู้มีอาการทางจิต ซึ่งอาจตกเป็นเหยื่อของผู้แสวงหาประโยชน์ และปัญหาครอบครัวมาจากการขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ครอบครัวแตกแยก และจากข้อมูลกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ พบว่าเด็กชาวกัมพูชาบางรายเป็นรูปแบบ “แก๊งขอตาน” พาไปนั่งตามถนน

สวนสาธารณะ สะพานลอย ซึ่งที่ผ่านมากการจับกุมผู้ทำการขทานที่เป็นชาวกัมพูชาส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิง และเด็ก (ฉัตรสุตา รอบคอบ, 2560)

ปัญหาเกี่ยวกับขทาน

ขทานเป็นการขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นหรือกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ให้ผู้อื่นเกิดความสงสาร และส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเลี้ยงชีวิต โดยผู้ทำการขทานไม่ต้องแสดงความสามารถหรือกระทำสิ่งใดแลกเปลี่ยน

อาชีพขทานถูกมองว่าเป็นอาชีพที่น่ารังเกียจ น่าอับอาย ตำต้อย ไร้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากผู้พบเห็น ความเป็นมาของอาชีพขทานเป็นอย่างไรไม่ปรากฏแน่ชัด มุมมองของสังคมไทยที่มีต่อคนขทานนั้นแตกต่างกันระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท เนื่องจากชนบทส่วนใหญ่จะมีพื้นที่แห้งแล้งทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ รายได้ไม่พอกับการเลี้ยงชีพ สังคมชนบทส่วนใหญ่จึงมองว่า “การขอและการให้ทาน” เป็นลักษณะของการทำบุญ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นความเอื้ออาทรตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นสาเหตุอันช่วยให้การขทานดำเนินอยู่ได้และเป็นการยากที่จะแก้ไขให้หมดสิ้นไปจากสังคม ส่วนสังคมเมืองส่วนใหญ่มองว่าขทานเป็นอาชีพที่น่ารังเกียจ เห็นแก่ตัว ได้รับการตำหนิว่าเป็นอาชีพที่ไม่รู้จักดิ้นรนขวนขวาย ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความผันแปรทางเศรษฐกิจ การโยกย้ายที่อยู่อาศัยของประชากรที่ได้รับความกดดันจากความเป็นอยู่ในชนบทมาสู่ความสะดวกสบายในเมืองมีมากขึ้น เกิดปัญหาการว่างงานมากขึ้น ส่งผลให้มีคนเร่ร่อนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจของชาติเพราะเท่ากับว่าแรงงานส่วนหนึ่งต้องสูญเปล่า ปัญหาคนขทานจึงเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่ควรได้รับการแก้ไข (แนวคิดเกี่ยวกับการขทาน, ม.ป.ป.)

กฎหมายควบคุมการขทาน

ในด้านกฎหมายนั้น ประเทศไทยมีกฎหมายห้ามการขทานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2484 นั่นคือพระราชบัญญัติควบคุมการขทาน พ.ศ. 2484 ซึ่งกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาคคนขทานด้วยการใช้มาตรการทางสังคมสงเคราะห์ กล่าวคือหากพบว่าผู้ทำการขทานนั้นเป็นคนชรา วิกลจริต พิกการหรือมีโรค ซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพใดได้และไม่มีทางเลี้ยงชีพ ขาดแคลนผู้อุปการะ จะส่งตัวไปยังสถานสงเคราะห์ แต่หากผู้ทำการขทานนั้นยังพอประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้ ก็จะส่งไปติดต่อสำนักงานจัดหางานของรัฐบาล เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป แต่ปัจจุบันลักษณะการขทานเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยพัฒนาเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์การทารุณกรรมที่มีเครือข่ายซับซ้อนมีผลประโยชน์ตอบแทนมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้เด็กเป็นเครื่องมือด้วยอาศัยความสงสาร ความใจบุญของผู้ให้ทาน นำไปสู่ปัญหาอื่นในวงกว้างตามมา ประกอบกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้ทำการขทานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรให้มีการจัดระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขทาน การควบคุมการขทาน และแยกผู้แสดงความสามารถออกจากการเป็นผู้ทำการขทาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสังคมและคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อีกทั้งสมควรกำหนดความผิดทางอาญา

แก่ผู้ซึ่งหาประโยชน์จากความไม่สมประกอบทางร่างกาย ความอ่อนด้อยทางสติปัญญาหรือสภาพจิตใจของบุคคล ด้วยเหตุผลดังกล่าว นายมณฑิร บุญตัน กับคณะ และคณะรัฐมนตรี จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติควบคุม การขอทาน พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา ซึ่งในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 75/2558 วันพฤหัสบดีที่ 24 ธันวาคม 2558 ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่ง ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา โดยถือเอา ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ เป็นหลักในการพิจารณา จากนั้น ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 15/2559 วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2559 ที่ประชุมได้พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย

พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 38 ก หน้า 1 วันที่ 29 เมษายน 2559 ซึ่งกำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดมาตรการในการแก้ปัญหาสังคมและคุ้มครองสวัสดิภาพของ บุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้นหลายประการ พร้อมทั้งกำหนดบทนิยามเพื่อกำหนดขอบเขตหรือความหมายของ คำสำคัญไว้ ดังนี้

“การคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า การช่วยเหลือ การบำบัดรักษา การฟื้นฟู สภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ทำการขอทาน

“สถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า สถานที่ที่รัฐมนตรีประกาศจัดตั้งไว้สำหรับ ให้การคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมการขอทาน

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า

1. นายกองค้การบริหารส่วนตำบล สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
2. นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล
3. นายกเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา
4. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร
5. ผู้บริหารท้องถิ่นหรือหัวหน้าของคณะผู้บริหารท้องถิ่น สำหรับในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี กฎหมายจัดตั้ง แต่มีไข้องค์การบริหารส่วนจังหวัด

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ หมายความว่ารวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

คณะกรรมการควบคุมการขอทาน

พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 กำหนดให้คณะกรรมการควบคุมการขอทาน ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธาน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ อธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม อธิบดีกรมสุขภาพจิต และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 8 คนเป็นกรรมการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาสังคม หรือการจัดสวัสดิการสังคม และไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา โดยในจำนวนนี้ต้องแต่งตั้งจากภาคประชาสังคมไม่น้อยกว่า 4 คน และให้อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการควบคุมการขอทานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการขอทานและคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ทำการขอทาน แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทานรวมทั้งการดำเนินกับผู้แสวงหาประโยชน์จากการขอทานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

2. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการ เกี่ยวกับการควบคุมการขอทานและคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน

3. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการควบคุมการขอทาน แล้วเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

4. ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการแสดงความสามารถ และการช่วยเหลือผู้ทำการขอทาน ตลอดจนระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง

5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่ คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของคณะกรรมการควบคุมการขอทานคือการออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการแสดงความสามารถ และการช่วยเหลือผู้ทำการขอทาน ตลอดจนระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คณะกรรมการควบคุมการขอทานจึงได้ออกระเบียบดังกล่าวเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน อันจะส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ เพื่อให้ สอดคล้องต่อการศึกษาและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการขอทาน ผู้จัดทำจึงได้ทำการศึกษา ค้นคว้ากฎหมายควบคุมการขอทาน กฎหมายอื่นและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอรายละเอียดในแต่ละ ประเด็น ดังนี้

ความแตกต่างระหว่างผู้ทำการขอทานและผู้แสดงความสามารถ

ผู้ทำการขอทาน

เหตุผลประการหนึ่งของการตราพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 คือเพื่อแยกผู้แสดง ความสามารถออกจากผู้ทำการขอทานอย่างชัดเจน โดยคณะกรรมการควบคุมการขอทานได้ออก

ระเบียบคณะกรรมการควบคุมการขอทานว่าด้วยการจำแนกลักษณะผู้ทำการขอทานกับผู้แสดงความสามารถ พ.ศ. 2559 ประกาศ ณ วันที่ 29 กันยายน 2559 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

การกระทำที่เป็นการขอทาน มีลักษณะดังนี้

1. การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจา ข้อความ หรือการแสดง กิริยาอาการใด

2. การขอทานด้วยการกระทำเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้

“การขอทานด้วยการกระทำเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความสงสาร” หมายความว่า การกระทำเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความสงสาร ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด โดยมีความมุ่งหมายให้ผู้นั้นมอบเงินหรือทรัพย์สินแก่ตน ซึ่งการกระทำดังกล่าวมิได้เป็นการแสดง ความสามารถ การขอกันฉันทมิตร หรือเป็นการเรียไรรตามกฎหมายว่าด้วยการเรียไร

ทั้งนี้ การกระทำเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินมีลักษณะดังนี้

2.1 แสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงความพิการ ความเจ็บปวด มีบาดแผล หรือเป็นโรคเรื้อรัง

2.2 สร้างทำเป็นคนพิการ คนเจ็บป่วย มีบาดแผล หรือเป็นโรคเรื้อรัง

2.3 นำเด็ก สตรีมีครรภ์ คนชรา คนพิการ คนเจ็บป่วย มีบาดแผล หรือเป็นโรคเรื้อรังมาใช้เป็น เครื่องมือเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้

2.4 การใช้สัตว์ไม่ว่าจะเป็นปกติ พิกัด เจ็บป่วย มีบาดแผล หรือเป็นโรคเรื้อรัง เพื่อทำให้ผู้อื่น เกิดความสงสาร โดยมีเจตนาใช้สัตว์นั้นเป็นเครื่องมือในการขอทาน

ประเด็นที่น่าสนใจและน่าคิดในยุคของสื่อสังคมออนไลน์ คือ กรณีผู้ใช้เฟซบุ๊กขอให้ผู้ติดตามช่วยกัน บริจาคเงินให้กับตน จะเป็นการกระทำความผิดฐานขอทานหรือไม่ ซึ่งกรณีนี้ต้องพิจารณาข้อมูลและพยานหลักฐาน ประกอบอย่างเพียงพอก่อนว่าเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดฐานขอทานหรือไม่ หรืออาจเป็น การกระทำความผิดฐานอื่น

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดกรองผู้ทำการขอทาน

“การคัดกรอง” หมายความว่า การคัดแยกผู้ทำการขอทานอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ โดยพิจารณาจาก สภาพความเป็นจริงและสภาพทางกายภาพ

เมื่อได้รับแจ้งหรือพบเห็นเป็นที่ประจักษ์ให้ถ่ายภาพขณะกระทำความผิดและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการดังนี้

1. พิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นผู้เข้าข่ายกระทำความผิดด้วยการขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อ เลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจา ข้อความ หรือการแสดงกิริยาอาการใดตามมาตรา 13 (1) และกระทำ ด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้ตามมาตรา 13 (2)

2. นำผู้กระทำความผิดไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อดำเนินการคัดกรอง โดย การสอบข้อเท็จจริง ถ่ายรูป ตรวจสอบทรัพย์สิน ตรวจสอบสภาพร่างกายและสภาพจิตใจ ตลอดจนหลักฐาน อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. การสอบข้อเท็จจริงและวิเคราะห์เพื่อคัดกรองให้ดำเนินการดังนี้

3.1 หากพบว่าเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ให้ส่งตัวไปดำเนินการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

3.2 หากพบว่าเป็นบุคคลต่างด้าว ให้ส่งตัวไปยังกองบังคับการตรวจคนเข้าเมืองหรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต ให้ตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์เสียก่อน โดยในระหว่างดำเนินการให้ส่งตัวไปยังสถานที่พักพิงชั่วคราวตามประกาศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.3 หากพบว่าเป็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ และไม่มีผู้อุปการะ ให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายเฉพาะเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป แต่ในกรณีมีผู้อุปการะให้ดำเนินการช่วยเหลือตามกระบวนการสังคมสงเคราะห์โดยประสานครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันมิให้กลับมากระทำการขอทานอีก

3.4 หากพบที่ไม่ใช่บุคคลตามข้อ 3.1-3.3 และเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มีญาติมิตรอุปการะเลี้ยงดู และไม่มีทางเลี้ยงชีพอย่างอื่น หรืออยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

3.5 หากพบว่าเป็นผู้ทำการขอทานเป็นบุคคลที่ได้รับบาดเจ็บ ทุพพลภาพเป็นโรคเรื้อรัง ทุพพลภาพ หรือมีความจำเป็นเร่งด่วนด้านสุขภาพ ให้ดำเนินการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

การไม่ส่งต่อผู้ทำการขอทานไปดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ

โดยหลักแล้ว เมื่อพบผู้ทำการขอทานและได้ทำการคัดกรองตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดกรองผู้ทำการขอทานตามระเบียบคณะกรรมการควบคุมการขอทานแล้ว หากพบว่าผู้ทำการขอทานนั้นเป็นเด็ก ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือมีความผิดปกติทางจิต คนพิการหรือทุพพลภาพก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้ทำการขอทานนั้นไปเพื่อดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ของผู้ทำการขอทาน พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ส่งผู้ทำการขอทานนั้นไปเพื่อดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะก็ได้ แต่ให้ส่งผู้ทำการขอทานนั้นเข้ารับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตแทน

“เหตุจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ของผู้ทำการขอทาน” หมายความว่ากรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีผู้ทำการขอทานซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในฐานะเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดาน
2. กรณีผู้ทำการขอทานเป็นเด็ก ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือมีความผิดปกติทางจิต คนพิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งมีผู้อุปการะและเมื่อตรวจสอบแล้วพิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกและมีเหตุอันสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

3. กรณีผู้ทำการขอทานซึ่งมีผู้อยู่ในความอุปการะ เมื่อตรวจสอบแล้วพิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกและมีเหตุอันสมควรได้รับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

ผู้แสดงความสามารถ

เหตุผลประการหนึ่งของการตราพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 คือเพื่อแยกผู้แสดงความสามารถออกจากการเป็นผู้ทำการขอทานอย่างชัดเจน โดยคณะกรรมการควบคุมการขอทานได้ออกระเบียบคณะกรรมการควบคุมการขอทานว่าด้วยการจำแนกลักษณะผู้ทำการขอทานกับผู้แสดงความสามารถ พ.ศ. 2559 ประกาศ ณ วันที่ 29 กันยายน 2559 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

การแสดงความสามารถ

“การแสดงความสามารถ” หมายความว่า การกระทำใดที่ผู้ได้รับการจัดแจ้งให้เป็นผู้แสดงความสามารถ เพื่อแสดงแก่ผู้ชมหรือผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใด ซึ่งทำให้ผู้ชมหรือผู้ฟังเกิดความพึงพอใจต่อการแสดงนั้น โดยส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้เป็นการตอบแทน

ทั้งนี้ การแสดงความสามารถของผู้แสดงความสามารถมีลักษณะดังนี้

1. การแสดงดนตรี การแสดงละคร การแสดงทางนาฏศิลป์ การแสดงงานศิลปะอื่นใด การแสดงกายกรรม มายากล กีฬา หรือการนำสัตว์มาแสดงความสามารถ
2. การร้องเพลงไม่ว่าจะมีหรือไม่มีดนตรีประกอบ
3. การแต่งกายหรือตกแต่งร่างกายอันเป็นศิลปะเพื่อแสดงแก่ผู้ชม

หลักเกณฑ์ วิธีการในการแจ้งและการมีบัตรประจำตัวเป็นผู้แสดงความสามารถ

ผู้ใดประสงค์จะมีบัตรประจำตัวผู้แสดงความสามารถ ไม่ว่าจะอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่น อาจยื่นคำขอมีบัตรต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการตามที่อธิบดีประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี

กรณีผู้ขอมีบัตรประจำตัวเป็นเด็กหรือคนพิการที่มีผู้นำมาแสดงความสามารถให้แจ้งข้อมูลไว้กับหน่วยงานที่ขอมีบัตรด้วย

การยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวให้ยื่นตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนดพร้อมเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้

1. เอกสารอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้
 - 1.1 บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรที่ทางราชการออกให้
 - 1.2 สูติบัตรสำหรับบุคคลอายุต่ำกว่า 7 ปี
 - 1.3 หนังสือรับรองการเกิดตามแบบที่กรมการปกครองกำหนด
2. รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว ถ่ายไว้ไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 2 รูป
3. หลักฐานที่แสดงว่ามีความสามารถ เช่น หนังสือรับรองการอบรมประกาศนียบัตรหรือรางวัลที่ได้รับจากการแสดงความสามารถ หรือสิ่งอื่นใด ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานดังกล่าวให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้มีอำนาจในการออกบัตร

เมื่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการตามที่อธิบดีประกาศกำหนดได้รับคำขอ พร้อมทั้งตรวจสอบเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการแสดงความสามารถแล้ว ให้เสนออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อออกบัตรประจำตัวให้กับผู้ยื่นคำขอโดยเร็ว

เมื่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งมอบหมายได้รับคำขอแล้ว ให้พิจารณาคำขอและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ยื่นคำขอทราบโดยเร็วเป็นหนังสือตามที่อยู่ของผู้ยื่นคำขอภายใน 7 วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับเอกสารและหลักฐานครบถ้วน ทั้งนี้ ให้บัตรประจำตัวมีอายุ 4 ปีนับแต่วันที่ออกบัตรประจำตัวนั้น เมื่อบัตรหมดอายุให้ผู้แสดงความสามารถยื่นคำขอมีบัตรใหม่ต่อเจ้าหน้าที่ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่บัตรเดิมหมดอายุ

การแจ้งแสดงความสามารถต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

ผู้มีบัตรประจำตัวผู้แสดงความสามารถที่ประสงค์จะแสดงความสามารถในพื้นที่ใด ให้ดำเนินการดังนี้

1. แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่นั้นด้วยตนเองหรือวิธีการอื่นใด หรือ
2. ทำหนังสือแต่งตั้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วดำเนินการแทนตนก็ได้
3. กรณีที่ผู้แสดงความสามารถประสงค์จะแสดงความสามารถเป็นหมู่คณะ สามารถทำหนังสือแต่งตั้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการแทนตนก็ได้

เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่ได้รับแจ้งแล้ว ให้ออกใบรับแจ้งไว้เป็นหลักฐานโดยเร็ว ทั้งนี้ หากผู้แสดงความสามารถที่เป็นเด็ก ผู้ปกครองจะต้องพิจารณาการแสดงความสามารถและวัน เวลา สถานที่ ให้เหมาะสมและต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ของการมีบัตรผู้แสดงความสามารถ

1. ทำให้ผู้แสดงความสามารถ สามารถไปแสดงในพื้นที่ที่ท้องถิ่นกำหนดไว้ โดยการไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตพื้นที่นั้น โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้แสวงหาประโยชน์
2. ผู้แสดงความสามารถจะใช้การแสดงความสามารถของตนเองในศิลปะแขนงต่าง ๆ หรือความสามารถเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใด ซึ่งทำให้ผู้ชมหรือผู้ฟังเกิดความพึงพอใจต่อการแสดงนั้น โดยส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้เป็นการตอบแทนโดยไม่ถือว่าเป็นการขอทาน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ต้องพยายามพัฒนาความสามารถของตนเองให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้ชมหรือผู้ฟังมีความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น
3. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมียุทธศาสตร์ที่จะดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพผู้แสดงความสามารถตามประเภทและช่วงวัย ซึ่งทำให้ผู้แสดงความสามารถที่มีบัตรประจำตัวผู้แสดงความสามารถได้เข้ารับการฝึกทักษะจนนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในระดับมืออาชีพ (กองทุนรองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต, 2560)

บทกำหนดโทษ

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484 ประการหนึ่งคือ ไม่ได้กำหนดความผิดทางอาญาแก่ผู้ซึ่งหาประโยชน์จากความไม่สมประกอบทางร่างกาย ความอ่อนด้อยทางสติปัญญาหรือสภาพจิตใจของบุคคลอื่นเอาไว้ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 จึงได้กำหนดโทษสำหรับความผิดดังกล่าวพร้อมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษอื่นๆ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ดังนี้

บทกำหนดโทษของผู้ทำการขอลา

1. ผู้ใดทำการขอลา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. กรณีผู้ทำการขอลาได้ยอมเข้ารับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว ต่อมาผู้ทำการขอลานั้นไม่ยอมรับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต และได้ออกไปจากสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทกำหนดโทษของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. ผู้ใดกระทำความผิดอันเป็นการช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้ผู้ทำการขอลาไม่ยอมรับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต และได้ออกไปจากสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการช่วยเหลือหรือสนับสนุนดังกล่าวได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยมีหรือใช้อาวุธ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ผู้ใดแสวงหาประโยชน์จากผู้ทำการขอลาโดยการให้ จ้าง วาน สนับสนุน ยุยงส่งเสริม หรือกระทำความผิดวิธีอื่นใดให้ผู้อื่นทำการขอลา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- 2.1 กระทำต่อหญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้เจ็บป่วย
- 2.2 ร่วมกันกระทำหรือกระทำกับบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- 2.3 กระทำโดยนำผู้อื่นจากภายนอกราชอาณาจักรให้มาขอลาในราชอาณาจักร
- 2.4 กระทำโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลของผู้ทำการขอลา
- 2.5 กระทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่
- 2.6 กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลหรือให้คำปรึกษาบุคคลตามข้อ 4.1

ทั้งนี้ การกระทำตามข้อ 2 ข้อ 2.1 ข้อ 2.2 และข้อ 2.4 ไม่ใช่บังคับกับการกระทำระหว่างบุพการีและผู้สืบสันดาน

การแสวงหาประโยชน์จากผู้ทำการขอลาตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอลา พ.ศ. 2559 นี้ เป็นการกระทำโดยปราศจากการข่มขู่ การใช้กำลังบังคับ เพื่อปิดช่องว่างทางกฎหมายและคุ้มครองบุคคลที่อ่อนแอทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจไม่ให้เกิดเป็นเครื่องมือของผู้แสวงหาประโยชน์

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการขอทาน

พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน เปรียบเสมือนกลไกด่านแรกในระบบการแก้ไขปัญหาการขอทาน โดยทำหน้าที่คัดกรองผู้ทำการขอทานที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นเป็นที่ประจักษ์ แล้วส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการขอทานจะสำเร็จได้ทั้งระบบ จะต้องอาศัยกฎหมายและความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนการปฏิบัติงานไปพร้อมกันเพื่อป้องกันปัญหาการกลับมาสู่วัฏจักรการขอทานอีก เช่น

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

กำหนดให้การนำคนมาขอทานโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยวิธีการข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ให้ผลประโยชน์แก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดเป็นการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้นั้น การดำเนินคดีเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณีวัฒนธรรมของผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนขอบเขตระยะเวลาในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอน และต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย

การให้ความช่วยเหลือดังกล่าว อาจจัดให้บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับการดูแลในสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี สถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชนก็ได้

2. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ปัญหาการขอทานประการหนึ่งคือคนต่างด้าวลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายในลักษณะขบวนการโดยมีเจตนาเพื่อขอทาน พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองได้นิยามความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” ไว้หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และกำหนดห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาเพื่อทำงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ซึ่งหากเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบคนต่างด้าวผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะจัดการควบคุมคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ในพาหนะ หรือให้ส่งตัวไปยังสถานที่ใด เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ควบคุมไว้ตรวจสอบ หรือให้ส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งหากมีการเก็บลายพิมพ์นิ้วมือไว้ที่บัตรผ่านแดนจะสามารถตรวจสอบได้ว่าเคยทำผิดหรือไม่ ส่วนปัญหาการกลับเข้ามาขอทานซ้ำอีกโดยเข้ามาในช่องทางธรรมชาติ ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายความมั่นคง ทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครองช่วยกันกวดขันดูแลให้เข้มงวดมากขึ้น

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้นิยามความหมายของคำว่า “เด็ก” ไว้ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กไว้หลายประการ อาทิ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเมื่อได้รับแจ้งหรือพบเห็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามวิธีการที่เหมาะสม เช่น ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ หรือมอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะของบุคคลที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูตามระยะเวลาที่เห็นสมควร หรือส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์หรือส่งเด็กเข้ารับการศึกษาหรือฝึกอาชีพ เข้าบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ กลุ่มเกลาจิตใจโดยใช้หลักศาสนา เป็นต้น

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

การขอทานเป็นปัญหาที่มีมายาวนานควบคู่กับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ เริ่มจากการขาดโอกาสในการศึกษา ขาดโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของคนกลุ่มหนึ่ง สภาพความพิการทางกายหรือความบกพร่องทางจิตใจ พัฒนารูปแบบการขอทานไปสู่ขบวนการค้ามนุษย์ที่อาศัยความอ่อนด้อยทางสติปัญญาหรือสภาพจิตใจของบุคคลอื่นเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน ทำหน้าที่เสมือนกลไกลำดับแรกที่คัดกรองผู้ทำการขอทานตามท้องถนนหรือสถานที่ต่าง ๆ แล้วส่งต่อไปกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ลักษณะการบังคับใช้จะมีมุ่งไปในเรื่องการคุ้มครองมากกว่าการลงโทษ กล่าวคือ หากพบว่าเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ให้ส่งตัวไปดำเนินการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หากพบว่าเป็นบุคคลต่างด้าว ให้ส่งตัวไปยังกองบังคับการตรวจคนเข้าเมืองหรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด หากพบว่าเป็นเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ คนพิการหรือทุพพลภาพ และไม่มีผู้อุปการะ ให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายเฉพาะเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป หากพบว่าไม่ใช่บุคคลตามที่กล่าวมาและเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มีญาติมิตรอุปการะเลี้ยงดู และไม่มีทางเลี้ยงชีพอย่างอื่น หรืออยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหากต้องการแก้ไขปัญหาการขอทานให้ได้ทั้งระบบนั้น ในด้านหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะต้องบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกัน ควรจัดอบรมร่วมกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวทาง ขั้นตอนวิธีปฏิบัติงาน ทบทวนปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน

เป็นระยะ บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ในด้านเด็กและเยาวชน หากพิจารณาสาเหตุของการขอทาน โดยเฉพาะขอทานประเภทที่ยากจนจริง ๆ จะพบว่าสาเหตุหนึ่งคือการขาดโอกาสในการศึกษาอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทยทุกคน มาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามกฎหมายควบคุมการขอทานนั้นเป็นมาตรการในขั้นตอนพบผู้ทำการขอทานแล้ว เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นเหตุ หน่วยงานด้านการศึกษาและด้านการแรงงานควรส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงโดยเฉพาะสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้จบการศึกษาแล้วมีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงตนและครอบครัว ฝึกอาชีพตามสาขาต่าง ๆ ให้กับผู้ทำการขอทานที่เป็นเยาวชนหรือผู้ใหญ่โดยคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถของแต่ละบุคคลให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้อย่างยั่งยืน ในด้านสังคมหรือชุมชนเป็นอีกส่วนที่มีความสำคัญเพราะเป็นเสมือนส่วนที่คอยประคับประคองให้กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสำเร็จได้ทั้งระบบ หน่วยงานของรัฐต้องมีมาตรการกระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงการยอมรับในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข อาจจัดทำเป็นหนังสือ หรือสื่อโฆษณาที่มีเนื้อหาสื่อถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรต่อกันของคนในสังคมบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ที่ปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก ในด้านต่างประเทศควรประสานความร่วมมือและทำข้อตกลงกับประเทศต้นทางเพื่อการส่งกลับผู้ทำการขอทานและป้องกันมิให้กลับมากระทำการขอทานซ้ำอีก เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาการขอทานที่มีลักษณะการค้ามนุษย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว

จัดทำโดย

นายณัฐพล ยิ่งกล้า

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2070

โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup3@gmail.com

บรรณานุกรม

- กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต. (2560). ประเด็นถามตอบพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559. สืบค้น 10 สิงหาคม 2561 จาก http://61.19.50.68/dsdw/download_form/20171006152451.pdf
- ฉัตรสุตา ครอบคอบ. (2560). แนวทางความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขอทานกัมพูชา. สืบค้น 10 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.mfa.go.th/dvifa/contents/filemanager/files/nbt/nbt9/IS/9049.pdf>
- แนวคิดเกี่ยวกับการขอทาน. (ม.ป.ป.). สืบค้น 9 สิงหาคม 2561 จาก http://digi.library.tu.ac.th/thesis/sw/0339/09CHAPTER_2.pdf
- “พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522” (1 มีนาคม 2522). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 96 ตอนที่ 28 ก, น. 45-92.
- “พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559” (29 เมษายน 2559). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 133 ตอนที่ 38 ก, น. 1-7.
- “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546” (2 ตุลาคม 2546). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก, น. 1-29.
- “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551” (6 กุมภาพันธ์ 2551). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก, น. 28-49.
- “ระเบียบคณะกรรมการควบคุมการขอทาน ว่าด้วยการแจ้งของผู้ประสงค์จะแสดงความสามารถต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น พ.ศ. 2559” (1 ธันวาคม 2559). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนพิเศษ 277 ง, น. 9.
- “ระเบียบคณะกรรมการควบคุมการขอทาน ว่าด้วยการจำแนกลักษณะผู้ทำการขอทานกับผู้แสดงความสามารถ พ.ศ. 2559” (1 ธันวาคม 2559). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนพิเศษ 277 ง, น. 1-2.
- “ระเบียบคณะกรรมการควบคุมการขอทาน ว่าด้วยการไม่ส่งต่อผู้ทำการขอทานไปดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ พ.ศ. 2559” (1 ธันวาคม 2559). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนพิเศษ 277 ง, น. 8.
- “ระเบียบคณะกรรมการควบคุมการขอทาน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดกรองผู้ทำการขอทาน พ.ศ. 2559” (1 ธันวาคม 2559). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนพิเศษ 277 ง, น. 6-7.